

IZVJEŠTAJ SAVJETODAVNOG ODBORA OPŠTINE LOPARE O PRAĆENJU STANJA UPRAVLJANJA JAVNIM FINANSIJAMA NA LOKALNOM NIVOU

Uvod

Javne finansije predstavljaju djelatnost lokalne uprave kojoj su na osnovu zakona i drugih propisa povjerene određene funkcije prikupljanja i trošenja finansijskih sredstava radi ostvarenja opšte korisnih društvenih ciljeva. Najvažniji instrument upravljanja javnim finansijama je budžet. Budžetom se određuje iz kojih će se izvora prikupljati budžetski prihodi i na šta će se ti prihodi trošiti.

Angažman građana u praćenju stanja u upravljanju javnim finansijama lokalnih uprava može pomoći da se pruže bolje javne usluge, donose bolje odluke, poveća povjerenje između lokalnih vlasti i građana, poveća odgovornost i transparentnost, spriječe koruptivne prakse i sl.

Primarni fokus praćenja i izvještavanja Savjetodavnih odbora građana (SOG) u okviru Projekta pomoći lokalnoj upravi, kojeg finansira USAID, (USAID LGAA) su pružanje usluga, implementacija strategija razvoja i javne finansije.

U novembru 2023. godine USAID LGAA je za predstavnike partnerskih jedinica lokalne samouprave (JLS) i SOG-ove održao online obuku o građanskom praćenju upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou. Cilj obuke bio je predstaviti okvir i preporučiti poduzimanje niza praktičnih koraka za vršenje funkcije društvenog monitoringa u oblasti upravljanja javnim finansijama na jednostavan i metodološki ispravan način.

S tim u vezi, Savjetodavni odbor građana Opštine Lopare je uz podršku USAID LGAA i partnerskih JLS sačinio ovaj Izvještaj analizirajući podatke sa portala budzet.ba „Provjerite budžet vaše lokalne uprave“ za dvije prioritetne usluge, procjenjujući transparentnost i učešće građana u budžetskom procesu na osnovu javno dostupnih podataka i provodeći online anketu sa građanima o dostupnosti, razumijevanju i njihovoj informisanosti o budžetu lokalne uprave.

Elementi praćenja stanja upravljanja javnim finansijama obrađeni u ovom Izvještaju prikazani su u sljedećoj tabeli.

Br.	Elementi praćenja	Izvori informacija
1.	Transparentnost budžetskog procesa	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
2.	Mehanizmi učešća građana u procesu budžetiranja	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
3.	Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave za dvije prioritetne usluge	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave, portal www.budzet.ba
4.	Mišljenje građana o budžetu lokalne uprave prikupljena putem online ankete	On line anketa distribuirana digitalnim putem

Transparentnost

Dokument budžeta za 2023. i 2024. godinu uključujući i Infografike budžeta (realizirani u okviru USAID LGAA projekta) su jednostavno dostupni putem web stranice opštine. Izvještaje o izvršenju budžeta nije bilo moguće pronaći na internet stranici opštine. Opština Lopare redovno objavljuje pozive građanima i drugim zainteresovanim stranama za učešće u javnoj raspravi o nacrtu budžeta. S druge strane izvještaje i ili informacije o rezultatima konsultacija i učešća građana sa naglaskom na status pojedinih inicijativa nije bilo moguće pronaći na internet stranici. U oblasti javnih nabavki Opština Lopare na internet stranici redovno objavljuje planove nabavki i pojedinačne odluke o izboru ponuđača.

Mehanizmi i učešće građana u procesu budžetiranja

Prema uvidima sa zvanične internet stranice nije bilo moguće utvrditi da Opština Lopare, izuzev organiziranja javne rasprave o nacrtu, redovno u procesu pripreme budžeta prikuplja informacije o potrebama građana putem mjesnih zajednica, udruženja, neformalnih grupa i pojedinaca. Takođe, putem internet stranice nije bilo moguće ustanoviti da li Opština redovno putem javnih poziva i uz propisane procedure i kriterije finansira rad i projekte neprofitnih organizacija (kultura, manifestacije i sajmovi, mladi, civilno društvo, ekologija i sl.). Opština Lopare kao i većina jedinica lokalne samouprave ne provodi praksu potpunog participativnog budžetiranja. Participativno budžetiranje je proces kojim građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja.

Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta kao i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave putem portala www.budzet.ba za dvije prioritetne usluge

Shodno uvidima iz zvanične web stranice Opština Lopare je budžet za 2024. godinu usvojila 14.12.2023, što je u skladu sa budžetskim kalendarom. U 2023. godini Opština Lopare je izvršila jedan rebalans budžeta za 2023. godinu.

Opština Lopare je u saradnji sa USAID LGAA projektom odabrala da radi na unapređenju dvije prioritetne usluge „Redovno održavanje lokalnih puteva“ i „Prikupljanje, odvoz otpada i deponije“. Imajući to u vidu i podatke o budžetu Opštine Lopare prezentovane na portalu budzet.ba, SOG Lopare izdvaja sljedeće podatke koje se direktno ili posredno odnose na dvije prioritetne usluge:

	Plan za 2023. godinu	Plan za 2024. godinu	2024/2023
Prihodi	7.950.000,00 KM	8.180.000,00 KM	+2,89%
Rashodi	7.950.000,00 KM	8.180.000,00 KM	+2,89%
Održavanje cesta i puteva	203.000,00 KM	203.100,00 KM	+0,04%
Rad zimske službe	67.000,00 KM	70.000,00 KM	+4,47%
Održavanje zelenih površina	171.000,00 KM	171.000,00 KM	=
Izgradnja i održavanje saobraćajnih objekata	270.403,00	280.000,00 KM	+3,55%

Podaci o izvršenju budžeta za 2023. godinu Opštine Lopare bit će dostupni i uneseni u portal budzet.ba u drugom tromjesečju 2024. godine. Shodno tome, planirano je da Savjetodavni odbor građana Opštine Lopare okonča drugi krug monitoringa stanja upravljanja javnim finansijama na

lokalnom nivou sa fokusom na poređenje planskih podataka u odnosu na izvršenje budžeta za 2023. godinu, sredinom 2024. godine.

Budžetski proces – viđenje građana¹

Kao dio procesa monitoringa, Savjetodavni odbor građana Opštine Lopare je tokom januara 2024. godine proveo online anketu (<https://forms.office.com/r/puL9iSUjkh>) sa ciljem da se utvrdi percepcija građana o pitanjima pristupa, razumijevanja, informiranosti o budžetu uprave, kao i njihovog učešća u budžetskom procesu. Poziv za anketu objavljen je putem opštinske internet stranice, a pristiglo je 16 odgovora. Rezultati su sljedeći:

Pitanje	Da	Ne	Ne znam
Da li je Budžet vaše lokalne uprave jednostavno dostupan putem zvanične internet stranice uprave?	10 (62%)	3(18%)	3(18%)
Da li razumijete sadržaj Budžeta vaše lokalne uprave?	12(75%)	3(18%)	1(6%)
U kojoj mjeri ste zadovoljni informisanjem vaše lokalne uprave o stanju prihoda i rashoda u lokalnom budžetu?	3.31(1-5)		
Da li ste upoznati sa sadržajem Budžeta za građane koji objavljuje vaša lokalna uprava?	9(56%)	4(25%)	3(18%)
Smatrate li da je Budžet za građane dobar način da se informišete i uključite u proces izrade i praćenja izvršenja budžeta vaše lokalne uprave?	7(77%)	1(11%)	1(11%)
Smatrate li da učestvovanjem u javnoj raspravi građani mogu utjecati da se njihovi prijedlozi uvrste u budžet lokalne uprave?	10(62%)	2(25%)	4(12%)

Građani su dali dosta prijedloga kako bi njihov angažman u budžetskom procesu bio bolji, kao npr razgovori sa gradjanima i dati više informacija o aktivnostima te blagovremeno obaviještavati građane putem internet stranice o svim značajnim odlukama.

Preporuke

Shodno izloženom pregledu stanja upravljanja javnim finansijama u Opštini Lopare, SOG Lopare predlaže sljedeće:

- U pogledu sistemskog pristupa pitanjima transparentnosti, SOG Lopare ukazuje na Standarde proaktivne transparentnosti, koji promovise Ured koordinatora za reformu javne uprave (Standardi – Ured koordinatora za reformu javne uprave parco.gov.ba).
- U saradnji sa USAID LGAA Opština Lopare je pripremila i promovisala Infografiku budžeta kao sredstvo za veću informisanost i promociju učešća građana u procesu budžetiranja. Poželjno je da se takva praksa nastavi i u narednim kalendarskim godinama.
- Participativno budžetiranje je proces u okviru kojeg građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave, uz prethodno jasno utvrđene kriterije. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja. Više info o načinima primjene participativnog budžetiranja može se naći na [01Dodatak A5_web.pdf \(iom.int\)](#)

¹ Više detalja o rezultatima ankete i percepciji građana dostavljamo u prilogu izvještaja.